

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ

**ДОКУМЕНТУВАННЯ ТА ВИСВІТЛЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ ЗЛОЧИНІВ
У МІЖНАРОДНИХ ТА ЛОКАЛЬНИХ МЕДІА ПІД ЧАС ІЗРАЇЛЬСЬКО-
ПАЛЕСТИНСЬКОГО КОНФЛІКТУ (2023–2024)**

Кваліфікаційна робота
студента 2 курсу, групи ЛЖ-61,
другого (магістерського) рівня
вищої освіти
спеціальності 061 «Журналістика»
ГЛАМАЗДИ Назара Максимовича

Керівник:
ХАВКІНА Любов Марківна,
доктор наук із соціальних
комунікацій, професор

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1	
МЕДІА І ВІЙНА: ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ЕТИЧНІ МЕЖІ.....	5
1.1 Медіа та військові злочини: правова й етична рамки висвітлення.....	5
1.2 Визначення військових злочинів.....	10
1.3 Відповідальність медіа у висвітленні конфліктів.....	12
РОЗДІЛ 2	
ІЗРАЇЛЬСЬКО-ПАЛЕСТИНСЬКИЙ КОНФЛІКТ: ІСТОРІЯ, ГЕОПОЛІТИКА ТА СУЧАСНІ РЕАЛІЇ.....	17
2.1 Історичний контекст ізраїльсько-палестинського конфлікту та його загострення у 2023–2024 роках.....	17
2.2 Геополітичний контекст та інтереси міжнародної спільноти.....	22
РОЗДІЛ 3	
МЕДІА ТА ВІЙСЬКОВІ ЗЛОЧИНИ: ВИСВІТЛЕННЯ ІЗРАЇЛЬСЬКО- ПАЛЕСТИНСЬКОГО КОНФЛІКТУ.....	26
3.1 Документування військових злочинів у медіа під час ізраїльсько- палестинського конфлікту 2023–2024 років.....	26
3.2 Особливості роботи міжнародних і локальних медіа у висвітленні конфлікту та військових злочинів.....	43
ВИСНОВКИ.....	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	50

ВСТУП

Актуальність цієї роботи викликана дуже важливою роллю медіа у висвітленні конфлікту між Ізраїлем та Палестиною, особливо під час його загострення у 2023–2024 роках, коли було зафіксовано чисельну кількість порушень прав людини і військових злочинів. Сучасна журналістика не тільки інформує, але й документує злочини, забезпечуючи доказову базу для міжнародних судів та впливаючи на громадську думку, політичні рішення та правову оцінку подій. Водночас медіа стикаються з викликами, такими як цензура, дезінформація, а також політичний тиск, що робить питання правових і етичних рамок їхньої роботи ще більш актуальним. Дослідження цих аспектів є потрібним для формування рекомендацій про об'єктивне, етичне і правове висвітлення збройного конфлікту у сучасному інформаційному просторі.

Мета цієї роботи – це з'ясування ролі міжнародних і локальних медіа у документуванні та висвітленні військових злочинів під час ізраїльсько-палестинського конфлікту 2023–2024 років, а також дослідження впливу такого висвітлення на міжнародну громадську думку, політичні рішення та правові наслідки, зокрема щодо притягнення до відповідальності за порушення прав людини.

Завданнями роботи є:

- окреслення правових та етичних рамок висвітлення військових злочинів у медіа,
- визначення ролі журналістики у контексті міжнародного права та етичних стандартів під час конфліктів,
- характеристика ізраїльсько-палестинського конфлікту крізь призму історичного контексту та геополітичних інтересів, а також вивчення причин його загострення у 2023–2024 роках,

- оцінка ролі медіа у документуванні військових злочинів, з увагою на специфіці роботи міжнародних і локальних медіа та викликах, з якими вони стикаються,

- на основі отриманих даних передбачається формулювання рекомендацій для медіа щодо об'єктивного, етичного та правового висвітлення конфліктів.

Методи дослідження:

- метод порівняння,
- моніторинг,
- метод типологізації,
- історичний метод.

Об'єкт – міжнародні і локальні медіа, долучені до процесу документування та висвітлення військових злочинів під час ізраїльсько-палестинського конфлікту 2023–2024 років.

Предмет – процес і результат документування та висвітлення військових злочинів у міжнародних і локальних медіа під час ізраїльсько-палестинського конфлікту 2023–2024 років.

Структура роботи: робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

МЕДІА І ВІЙНА: ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ЕТИЧНІ МЕЖІ

1.1 Медіа та військові злочини: правова й етична рамки висвітлення

Сучасність просить, щоб засоби масової інформації (ЗМІ) грали важливу роль у висвітленні збройних конфліктів та привертанні уваги до військових злочинів. Тепер це інструмент не просто для інформування, але й для документування порушень прав людини, рушій громадської уваги та джерело впливу на міжнародну спільноту. Журналісти, які працюють у зонах бою, стають першими свідками жахливих наслідків для цивільних: руйнування інфраструктури і будинків, грубе порушення гуманітарного права та людського ставлення до простого населення. Але їхня робота не обмежена лише збором фактів для матеріалів – вони також виконують роль "морального орієнтиру", адвокатуючи ідеї допомоги людям, що страждають від війни. Це дуже важко, бо журналісти повинні не тільки слідкувати за етичними правилами, а й знати та діяти в межах правових норм. Головні труднощі, які стоять перед журналістами під час висвітлення військових злочинів, включають потребу бути об'єктивними і точними, уникаючи маніпуляцій в їхній подачі матеріалів. Вони повинні забезпечити гуманне ставлення до постраждалих, не порушуючи їхню гідність навіть у найважчих умовах [1].

З боку міжнародного права журналісти часто стають свідками злочинів проти людства, задокументованими у зонах конфліктів. Женевські угоди 1949 року та додаткові протоколи до них встановлюють загальні стандарти захисту людей під час війни, обмежуючи методи ведення бою. Особливо важливою є Четверта Женевська угода, що вимагає від воюючих сторін забезпечити безпеку для цивільних. Серед її головних пунктів – заборона умисних нападів на цивільних, використання певних видів зброї, знищення

важливої інфраструктури, а також руйнування будинків, шкіл і лікарень. В сучасному контексті це отримує особливе значення, враховуючи випадки масових порушень, зафіксованих у зонах конфлікту на Близькому Сході, у війні Росії проти України та в інших випадках. Журналісти, котрі працюють у цих умовах, документують злочини, що стають предметом розслідувань міжнародними судами і трибуналами. Їх робота – це джерело доказів для юридичних органів, які займаються питаннями правосуддя у воєнний час [2].

Женевські договори та додаткові правила містять список дій, які є військовими злочинами або злочинами проти людей. Це жорстке ставлення до військових, тортури, сексуальне насильство, навмисне вбивства цивільних осіб, масові страти, депортації і інші види насильства, знищення людських життів або шкода здоров'ю. Робота журналістів у цій справі не тільки допомагає записувати такі злочини, але також допомагає донести ці факти до великої аудиторії. Журналісти часто працюють із правозахисними групами та міжнародними організаціями, надаючи їм важливу інформацію для судових процесів. Це дає можливість покарати тих, хто планував і робив злочини проти людей [2].

Нюрнберзький і Токійський суди, які стали важливими прикладами у міжнародному кримінальному праві, заклали базу для сучасної системи справедливості. Нюрнберзький процес, що відбувся після Другої світової війни, був першим разом, коли міжнародна спільнота об'єдналася щоб засудити високих чиновників, відповідальних за масові злочини. Зокрема, цей суд розглядав злочини проти людства, включаючи геноцид та систематичне знищення євреїв, а також військові злочини, пов'язані з насильством проти мирних жителів і військовополонених. Токійський суд, який проходив в Японії, мав схожу місію – притягнути до відповідальності людей, які скоїли злочини під час війни на Тихоокеанському фронті. Ці процеси не лише забезпечили правосуддя для жертв, але й стали основою для подальшого розвитку міжнародного кримінального права, створення нових

інституцій та визначення принципів, на яких ґрунтується сучасне розслідування військових злочинів [3; 4].

Міжнародний кримінальний суд, що стартував у 2002-му році на основі Римського статуту, є одним з головних механізмів сучасного правосуддя в справах тяжких міжнародних злочинів. Суд розглядає справи, пов'язані з геноцидом, злочинами проти людяності, військовими злочинами, а також агресивними діями. Робота журналістів у цьому контексті дуже важлива, адже їхні матеріали часто стають основою для слідств і обвинувачень. Наприклад, у випадках масових вбивств або використання забороненого озброєння журналісти фіксують наслідки цих дій надаючи докази для суду. Як говорить дослідник права Вільям Шабас саме завдяки журналістам міжнародні трибунали отримують ключові свідчення які неможливо зібрати іншим способом. Це робить їхню справу однією з найголовніших частин сучасної системи міжнародного правосуддя [5; 6].

Журналісти, що працюють в зонах війни, часто стикаються із серйозним ризиком. Окрім фізичних загроз, пов'язаних із боєм, вони мають значне психологічне навантаження. Робота в таких умовах веде до високого рівня посттравматичного стресу, це підтверджують дослідження Ентоні Фейнштейна. Репортери, які розповідають про військові злочини, працюють у важких обставинах і зіштовхуються із правовими проблемами, як-то заборона на публікацію інформації, що може нашкодити військовим операціям. Водночас їм треба дотримуватись принципу об'єктивності, уникати одностороннього подання матеріалу. Ця подвійна відповідальність – перед суспільством та етика професії, значно підвищує рівень стресу серед журналістів, які працюють в зонах конфлікт [7].

Окрім фізичних та психічних загроз, журналісти в зонах боїв зустрічаються з багатьма етичними питаннями. Одне з них – це необхідність міряти право людей на отримання інформації та ризик заподіяння шкоди жертвам злочинів або їх родинам. Наприклад, показ трагедій може бути дуже болісним для постраждалих, особливо якщо інформація дається із

зайвим акцентом на шокуючих моментах. Журналісти повинні поважати приватність жертв, уникати сенсаційності та дотримуватись принципів людяності у своїй справі. Водночас вони мають гарантувати суспільству правдиву та повну інформацію, адже це є ключовий інструмент для підвищення обізнаності і притягнення до відповідальності винних. Ця рівновага між правдою і мораллю стає дуже важкою в зонах конфліктів, де розповідь про насильство часто створює спори й може використовуватися для пропаганди [8].

Діяльність журналістів у контексті військових злочинів має великий вплив на формування думки суспільства. Репортажі, які показують жорстокість війни, стають каталізаторами для міжнародних реакцій, спонукаючи уряди до запровадження санкцій або розслідувань. Так матеріали про масові вбивства в Руанді 1994-го року чи етнічні чистки в колишній Югославії сильно сприяли створенню трибуналів. Подібно до цього висвітлення злочинів під час сирійського конфлікту привернуло увагу правозахисних організацій і стимулювало розгляд багатьох справ у Міжнародному кримінальному суді. У цьому випадку журналісти є не лише свідками, але й активними учасниками боротьби за правосуддя, використовуючи свої платформи, щоб мати вплив на політику та суспільство [8].

З іншого боку, маніпуляція даними в зонах конфлікту стає ще одним великим викликом для сучасної журналістики. У часи війни правдивість інформації часто піддається сумніву через використання пропаганди, дезінформації та фальшивих новин. Такі практики можуть бути використані сторонами конфлікту для створення вигідної розповіді або нападу на опонентів. Це ставить журналістів у важке положення: вони повинні уважно перевіряти джерела даних, щоб уникнути поширення неправильних фактів, що можуть вплинути на думку тисяч людей або навіть погіршити конфлікт. Водночас вони мають зберегти нейтральність і не ставати інструментом пропаганди. Така рівновага є дуже важливою, бо віра людей до

медіа залежать від їхньої можливості давати правдиву та перевірену інформацію [9].

Сучасні технології сильно впливають на можливості та труднощі журналістів в зонах бойових дій. З одного боку, цифрові інструменти, як дрони, супутникові знімки та платформи для розслідувань, дозволяють записувати військові злочини навіть в важких умовах. З іншого боку, розвиток технологій також створює нові загрози. Наприклад, поширення матеріалів у цифрових медіа може бути використане для маніпуляцій спотворення контексту або навіть переслідування журналістів, які викривають злочини. Що більше? – цифровий слід репортерів може зробити їх мішенню для кібератак викрадення даних чи переслідування ворожими сторонами конфлікту. Тому журналісти повинні не лише мати технічні навички, але й дотримуватись правил кібербезпеки для захисту себе та своїх джерел [10].

Дослідниця Сьюзан Карутес підкреслює інший бік етичної відповідальності медіа у висвітленні воєнних злочинів, що полягає в уникненні зайвого використання сенсаційних текстів та відео. Багато ЗМІ зловживають емоційними заголовками або яскравими картинками, щоб привернути увагу аудиторії, але такі журналістські прийоми можуть мати погані наслідки для суспільства. Це веде до розвитку явища «воєнного цинізму», коли аудиторія поступово стає байдужою до подій, які відбуваються в зоні конфлікту. Етичні кодекси багатьох медіа, а також Кодекс поведінки Міжнародної федерації журналістів неодноразово наголошують на важливості відповідальної подачі матеріалів і попереджають про надмірну емоційність [11; 12].

Медіа також важливі для відновлення правосуддя після конфлікту, створюючи платформи для розмов і інформуючи про масштаби та деталі військових злочинів. Згідно досліджень науковця Джейка Лінча, журналісти є агентами змін, які допомагають миротворчим процесам. Вони допомагають жертвам злочинів донести свої історії до більшої аудиторії, даючи їм

можливість отримати підтримку та визнання. Дослідник Брендон Хамбер назвав це явище «журналістикою відновлення», коли висвітлення фактів та надання голосу постраждалим стає частиною формування колективної пам'яті й залучення суспільства у процес примирення [13; 14].

Отже, розказування про військові злочини є такою роботою, яка потребує від журналістів знання законів і дотримання простих правил етики. Журналіст має об'єктивно та гуманно поводитись під час роботи з матеріалами, що описують злочини, які порушують права людей. Журналісти, котрі розказують про воєнні злочини, виконують важливу роль у інформуванні суспільства та забезпеченні доступу до справедливості, що сприяє прозорості та відповідальності в конфліктних ситуаціях. Медіа не лише показують реальність війни, а й впливають на формування думок в розумінні рівня насильства.

1.2 Визначення військових злочинів

Військові злочини – це жахливе словосполучення, що включає багато порушень міжнародного права, яке захищає тих, хто не воює або більше не воює. Це люди цивільні та військові в полоні. Основою для знаходження таких злочинів є Римський статут Міжнародного кримінального суду (МКС). Цей документ створює правила для розслідування відповідальності людей, які роблять воєнні злочини, і чітко показує їх види. У його частинах вказано, що метою гуманітарного права є охорона людяності навіть під час активних боїв, встановлення меж правильних дій та покарання за їхнє порушення [5].

Атаки на цивілів є одним з найбільших і найтяжчих злочинів під час війни. За словами Франка Бутона, це стосується умисних нападів на осіб, що не беруть участі у бойових діях, а також на місця, які не мають жодного військового значення – як житлові будинки, лікарні, школи та релігійні місця. Такі злочини не тільки руйнують інфраструктуру, але й залишають довготривалі наслідки для суспільства. У багатьох випадках ці напади

прагнуть залякати або деморалізувати цивільне населення, що є серйозним порушенням міжнародного гуманітарного права [15].

Знищення важливих будівель, як-от системи води, електричні станції та інші місця, потрібних для задоволення базових потреб людей, – також серйозний військовий злочин. Професор Леслі Грін говорить, що таке поводження, якщо його не виправдує військова потреба, призводить до великих страждань людей і порушує міжнародні правила. Навмисне знищення важливих об'єктів може викликати гуманітарну кризу, наприклад, нестачу чистої води електрики або медичних послуг, що ще більше ускладнює ситуацію для постраждалих районів [16].

Використання заборонених видів зброї, таких як хімічна, біологічна або інша зброя масового знищення, є одним з серйозних порушень міжнародного права. Заборона такої зброї закріплена в багатьох міжнародних угодах, оскільки вона шкодить не тільки військовим, а і цивільному населенню та довкіллю на багато років вперед. Особливу загрозу становлять касетні бомби і протипіхотні міни, які продовжують бути небезпечними навіть після завершення бойових дій, особливо для дітей. Небезпека використання цієї зброї полягає в її тривалому впливі, що значно ускладнює відновлення постраждалих територій [6].

Порушення прав військових в полоні – це також великий вид злочинів. Женевські угоди кажуть, що військові мають право на гарне ставлення, захист від тортур, насильства і жорстокості. Незаконні страсти, фізичні та психічні наруги над полоненими є серйозними порушеннями основних правил МПП. Військові повинні залишатися під охороною міжнародних норм, незалежно від умов, і будь-які спроби обійти ці норми вважаються злочинами, що потребують термінового розслідування та покарання [2].

Сексуальне насильство під час війни, включаючи зґвалтування та сексрабство, є злочинами, які завдають важкі фізичні і психологічні травми окремим особам та суспільству в цілому. Кім Ту Сілінгер каже, що такі дії стають все частішими темами у міжнародних судах як частина злочинів

проти людяності. Подібні злочини спрямовані на приниження та деморалізацію спільнот; їхній вплив залишається відчутний навіть через покоління [17].

Вигнання людей також є в списку найсерйозніших військових злочинів. Це явище зазвичай супроводжується насильницьким переселенням людей з їх домівок, руйнуванням громад і часто – етнічними чистками. Такі дії, як правило, спрямовані на викорінення певних етнічних релігійних чи політичних груп із певної території. Згідно з міжнародним правом, такі дії кваліфікуються як серйозні порушення права людини та вимагають суворого покарання. Люди змушені покидати свої домівки, жертви вигнання втрачають доступ до базових ресурсів і можливостей для нормального життя, що призводить до гуманітарної катастрофи в регіонах, де такі практики є [2].

1.3 Відповідальність медіа у висвітленні конфліктів

Відповідальність медіа у показі конфліктів не зводиться тільки до інформування людей. ЗМІ мають великий етичний і законний вплив на хід подій в зоні конфлікту. Вони є головними каналами зв'язку між сторонами, світовою спільнотою та людьми.

Медіа мають важливу роль у сучасному світі, особливо під час збройних конфліктів, досточність і вірогідність даних – це не лише професійна норма, але й моральний обов'язок. У часи кризи, коли починаються бойові дії, інформація, яку публікують медіа, може мати великий вплив на формування думки людей і навіть змінити політичні рішення або дипломатичні справи, так само як внутрішні та міжнародні процеси мирного вирішення. Правильно подана інформація може допомогти зменшити насильство чи навіть запобігти погіршенню конфлікту. Наприклад, публікація правдивих фактів про порушення прав людини або військові злочини можуть спонукати світову спільноту до втручання та підтримки гуманітарних дій. Тому важливість дотримання норм достовірності і

перевіряння фактів зокрема при обмеженому доступі до правильних джерел даних у зоні бойових дій, стає дуже важливою. У таких умовах журналісти мусять використовувати надійні джерела, обережно ставитися до матеріалів і відрізняти факти від спекуляцій чи пропаганди, щоб уникнути маніпуляцій, які можуть привести до дезінформації, що, в свою чергу, може поглибити гуманітарну кризу. Лише так медіа можуть забезпечити точність своїх повідомлень та об'єктивність у висвітленні подій, що мають серйозні наслідки для мирного населення і стабільності в регіонах конфліктів [18].

Згідно з дослідженням Тобі Менделя, проведеним для ЮНЕСКО, однією з найбільших проблем сучасної медіа в умовах війни є те, що ЗМІ можуть бути використані як інструменти пропаганди, щоб маніпулювати громадською думкою та підтримувати певні політичні або військові цілі. Це особливо важливо у контексті конфліктів, коли інформація стає частиною гібридної війни, де метою може бути не лише пряме втручання в внутрішню політику країни, але й створення спотвореного образу ворога або нівелювання міжнародних зусиль із врегулювання конфлікту. У таких випадках журналісти стикаються з серйозним тиском, який приходить як від урядів, так і від різних груп, які беруть участь у конфлікті. Незалежність медіа стає важливим моментом, адже тільки через підтримку стандартів та дотримання етики можна зберігати об'єктивність і не ставати частиною інформаційної війни. Це означає, що журналісти повинні мати змогу працювати без зовнішнього впливу, щоб надавати своїй аудиторії правдивої та обґрунтованої інформації. Так, виклик у таких обставинах не лише в безпеці праці, а й у постійному збереженні розумової та моральної самостійності [19].

У висвітленні питань військових злочинів та порушень прав людини, роль медіа має велике значення, оскільки саме вони можуть допомагати повертати винних до відповідальності. Вільям Шабас, відомий фахівець в галузі міжнародного права, підкреслює, що журналісти повинні не просто записувати факти порушень, але й активно допомагати правосуддю, даючи

органам правоохорони та судовим інстанціям потрібну доказову базу. Їхня робота має не тільки розповідати людям про події, а також допомагати дослідженню. Проте цей процес не легкий, адже часом журналісти мають дотримуватись особливої обережності, щоб не зашкодити ходу розслідування або судовому процесу. Одночасно журналісти повинні уникати того, щоб їх діяльність стала заміною для суду, як важливо не лише інформувати суспільство про злочини, а й зберігати належний баланс між публічним інтересом і правами постраждалих осіб. Так, роль журналістів в цьому процесі не тільки в записуванні подій, а й в забезпеченні прозорості правосуддя і підтримці закону [6].

Адам Робертс, спеціаліст у міжнародному праві, підкреслює, що медіа мають дуже важливу роль у показуванні гуманітарних криз, особливо в ситуації збройних конфліктів. В таких випадках медіа можуть бути важливим шляхом для збору міжнародної допомоги, роблячи запити до міжнародних гуманітарних організацій, як ООН чи Червоний Хрест. Вони також можуть вплинути на уряди та дипломатів, привертаючи увагу до криз і потреби термінової реакції. Через медіа міжнародна спільнота отримує точні дані про розмір катастрофи, які дозволяють організаціям швидше реагувати на гуманітарні потреби. Крім того, медіа можуть допомагати політичним змінам або тиску на країни, які не погоджуються достатньо діяти в наданні допомоги чи зупиненні конфлікту. Так, медіа є важливим інструментом не лише для інформації, але і для допомоги в вирішенні гуманітарних криз [20].

Водночас репортери, що працюють у зонах конфлікту, часто мають складний етичний вибір. Публікація новин, що можуть показати важливі факти або порушення, може допомогти в зупиненні насильства або наданні підтримки постраждалим; але це також може загрожувати безпеці людей, про яких йдеться в матеріалі. Важливо пам'ятати, що медіа не повинні втручатися в безпеку осіб, які можуть стати жертвами розголосу. Інформація про військові злочини чи порушення прав людини може мати великий вплив на психічний стан постраждалих. Тому репортери повинні дотримуватися

високих стандартів етики, проявляючи відповідальність щодо захисту постраждалих, навіть коли це означає, що певна частина інформації не можна опублікувати. Такі рішення потребують глибокої оцінки моралі та професійності. Але завдяки такому обережному та відповідальному висвітленню можна досягти правильного балансу між інформацією для людей та захистом інтересів постраждалих осіб [21].

Значної уваги заслуговує питання, що стосується розмежування фактів, маніпуляцій та пропаганди в зонах конфлікту. Як говорить Софія Каган, медіа можуть бути інструментом для підбурювання до насильства або виправдання агресії, якщо вони недбало висвітлюють події і маніпулюють фактами. У збройних конфліктах медіа несуть відповідальність за об'єктивність та точність своїх матеріалів, бо невірно подані дані можуть призвести до непоправних наслідків, таких як ескалація насильства чи посилення міжетнічної ворожнечі. Журналісти повинні бути особливо уважними у висвітленні конфліктів, де етнічні або релігійні чинники є важливими аспектами боротьби, щоб не стати учасниками пропагандистської кампанії, яка може ще більше посилити напруженість між сторонами. Це потребує глибокого аналізу ситуації, ретельного підходу для збору, перевірки фактів, а також постійної рефлексії про власну роль у цих процесах [10].

Американський репортер Сеймур Херш підкреслює важливість обережності та усвідомлення довготривалих наслідків своїх матеріалів. Журналісти, які висвітлюють конфлікти, не повинні забувати про можливі юридичні наслідки, оскільки їхні репортажі можуть стати важливими доказами у міжнародних судових процесах. Водночас важливо, щоб медіа не ставали судьями, а лише доповнювали судовий процес, надаючи інформацію, яка дозволяє світу побачити правду. Журналісти повинні залишатися нейтральними і не брати участь в політичних чи військових процесах, а їхня діяльність повинна базуватися на принципах правди і об'єктивності, що дозволить їм уникати маніпуляції [22].

Медіа можуть грати важливу гуманітарну роль, мобілізуючи міжнародну спільноту, спонукати до перегляду політики урядів. Але для цього журналісти повинні діяти в межах етичних і правових норм, щоб не стати частиною пропагандистської машини, що викривлює реальність та спонукає до насильства. Важливість незалежних і об'єктивних і добре підготовлених репортажів у таких ситуаціях не можна недооцінити, бо саме через такі публікації міжнародна спільнота може знати правду про події та відреагувати на них.

РОЗДІЛ 2

ІЗРАЇЛЬСЬКО-ПАЛЕСТИНСЬКИЙ КОНФЛІКТ: ІСТОРИЯ, ГЕОПОЛІТИКА ТА СУЧАСНІ РЕАЛІЇ

2.1 історичний контекст ізраїльсько-палестинського конфлікту та його загострення у 2023–2024 роках

Ізраїльсько-палестинський конфлікт є одним з найбільш тривалих збройних конфліктів в історії, сягаючи багатовікового протистояння. Проте основне загострення відбулося в 20 столітті, коли на тодішній території Палестини було проголошено єврейську державу.

Конфлікт між євреями та арабами в Палестині почався в кінці 19 століття, коли єврейський рух став популярним серед євреїв Європи. Це явище було відповіддю на поглиблені переслідування людей у Європі, особливо в Росії та Німеччині. Єврейський рух став важливим напрямом, що прагнув зробити державу для євреїв на їхній історичній землі — Палестині. У 1880-х роках, з ростом нетерпимості до євреїв у Європі перші колоністи почали масово переїжджати до Палестини, яка була під контролем Османської імперії на той час. Це стало початком серйозних суперечок через контакти з місцевими арабами, які жили тут протягом століть. Спочатку ці сварки були не такими жорсткими, але вони зробили умови для більш серйозних бійок в майбутньому. Історик Рашид Халіді каже, що на початкових етапах ці бійки мали місцевий характер, однак вони стали основою для потім більших сварок, які охопили всю землю Близького Сходу в наступні десятиліття [23].

Подальше загострення конфлікту сталося після вступу Великої Британії в події Першої світової. Після завершення війни, у 1917 році, Велика Британія затвердила Бальфурську декларацію, яка визнавала право євреїв на створення "національного дому" в Палестині. Це рішення стало важливим кроком у формуванні політики щодо єврейського націоналізму та сіонізму,

однак воно викликало значний опір з боку арабського населення, яке протистояло створенню єврейської держави на своїй історичній землі. Бальфурська декларація була фактично подвійною, оскільки з одного боку вона визнавала право євреїв на створення національного дому, а з іншого – Велика Британія хотіла мати мир з арабами, підтримуючи їх права на автономію в регіоні. Така непевність політики британців призвела до серйозних заворушень в арабському світі, найбільш великими з яких стали арабські повстання в 1936–1939 роках, що охопили Палестину та ряд інші арабських територій. Чарлі Сміт, вчений з британської політики на Близькому Сході, каже, що це ставало важливим чинником, який викликав насильство між євреями та арабами, що повільно перетворювалося у більші конфлікти в наступні десятиліття [24].

Але найбільша важлива зміна конфлікту сталося після Другої світової війни та Голокосту, коли міжнародна спільнота стала більш готовою підтримати створення єврейської країни. Після закінчення війни, в 1947 році, Генеральна Асамблея ООН прийняла рішення про поділ Палестини, яке включало створення двох країн – єврейської та арабської. Проте це рішення було сильно відкинуто арабськими країнами і палестинцями, які вважали його порушенням своїх прав на землю. Вони не могли погодитися з тим, що частина їх територій належала євреям, які прибули в регіон порівняно недавно після низки еміграцій, що почалися наприкінці 19 століття. Після проголошення незалежності Ізраїлю 14 травня 1948 року арабські держави одразу оголосили війну новій країні, що стало початком багатьох боїв на Близькому Сході. Цей час, що араби назвали Накба (біда), супроводжувався великою депортацією палестинців, які були змушені залишити свої домівки. За різними оцінками від 600 до 700 тисяч палестинців стали біженцями, і їхня доля є однією з головних причин довгого конфлікту між арабами та Ізраїлем дотепер [25].

Ці події створили основу для майбутніх війн зіткнень між Ізраїлем та арабським світом. Протягом років 1950–1960-х конфлікт став більшим. У вже

1956 році Ізраїль провів військову дію в Єгипті під час Суецької кризи а в 1967 році почалася Шестиденна війна, у якій Ізраїль зайняв Західний берег, Східний Єрусалим та сектор Газа, що було важливим моментом для розвитку наступного конфлікту. Зайняття цих територій стало головною причиною багатьох воєн і військових дій, котрі відбувалися протягом років. Окупація цієї землі викликала великий опір з боку палестинців, який з часом перевернувся на організований рух. У 1960-х роках створили Організація визволення Палестини, яка стала головним політичним представником палестинців, а її збройне крило – Палестинський національний фронт почало організувати терористичні акти проти Ізраїлю, що отримали підтримку від арабських країн, які виступали проти існування єврейської держави [26].

1990-ті роки були часом спроби вирішити конфлікт через мирні переговори. У 1993 році проходили мирні переговори в Осло, що призвели до створення Палестинської автономії на частині Західного берега та в секторі Газа. Це був перший справжній крок до вирішення конфлікту, адже Палестинська автономія отримала обмежене самоврядування. Але питання про статус Єрусалиму, прав на повернення палестинських біженців, а також чітке визначення меж майбутніх держав залишалися невирішені. Через це у 2000 році під час Другої Інтифади конфлікт знову став насильством. Інтифада йшла разом з терактами на землі Ізраїлю і ізраїльськими солдатами, що призвели до багатьох жертв серед мирних людей з обох боків [27].

У наступні роки стан тільки гіршав. Після того, як ХАМАС, мусульманська група з Палестини, контролює сектор Газа у 2007 році, конфлікт на цій місцевості став ще більш жорстоким. Ізраїль часто проводить бойові дії проти ХАМАСу, тоді як палестинці продовжують вести партизанську війну, включаючи запуск ракет по ізраїльських містах. Бойові дії, такі як "Литий свинець" 2008 "Хмарний стовп" 2012 "Непохитна скеля", 2014 були пов'язані з великими руйнуваннями в Газі та багатьма жертвами серед мирного населення. З із кожним новим сплеском конфлікту

гуманітарна ситуація в Газі ставала важче, а до цього часу вона залишається дуже важлива частина цього складного конфлікту.

У 2023 році конфлікт знову став гіршим, коли ХАМАС зробив великий напад на землю Ізраїлю. Цей напад породив для Ізраїлю необхідність почати велику військову операцію проти Гази. Військові Ізраїлю розпочали сильне бомбардування території, намагаючись знищити інфраструктуру ХАМАС та його воїнів, а палестинці відповіли ракетами по ізраїльським містам. Напади та контратаки, які тривали декілька місяців, знову призвели до великих людських втрат між обома сторонами і також численним руйнуванням у Газі. Цей етап конфлікту отримав ще більше уваги у світі через великі жертви серед цивільного населення, руйнування житлових будинків та інфраструктури, а також через гуманітарну катастрофу в секторі Газа, що опинився під блокадою [27].

Блокада Гази, яку Ізраїль запровадив ще у 2007 році, стала ще більш жорсткою під час останніх етапів конфлікту, що значно ускладнило доступ палестинців до базових гуманітарних потреб, таких як продукти харчування, медичні засоби, вода та електрика. Блокада також сприяла економічному колапсу в регіоні, де рівень безробіття та бідності значно зріс, а соціальні умови стали катастрофічними. За даними міжнародних організацій, таких як ООН, гуманітарна ситуація в Газі залишалася однією з найбільш складних у світі. Відсутність доступу до медичних послуг, погіршення умов життя, знищення інфраструктури та безперервне насильство стали одними з основних факторів, що сприяли подальшому загостренню конфлікту [27].

Блокада Гази, яку Ізраїль ввів ще у 2007 році, стала більш жорсткою в останні часи конфлікту. Це сильно ускладнило доступ палестинців до основних гуманітарних потреб, таких, як продукти їжі, медичні речі, вода та електрика. Блокада також допомогла економічному краху в регіоні, де рівень безробіття та бідності значно зріс, а соціальні умови стали дуже поганими. Згідно з міжнародними організаціями, такими як ООН, гуманітарна ситуація в Газі лишалася однією з найскладніших у світі.

Відсутність доступу до медичних послуг, погіршення умов життя, руйнування інфраструктури та постійне насильство були головними факторами, що доповнили загострення конфлікту [27].

Цей круг насильства і відповідних військових дій між Ізраїлем та палестинцями триває, і навіть нові спроби мирного вирішення не могли досягти тривалого миру. За роки конфлікту змінилися як внутрішні політичні ситуації в обох країнах, так і міжнародна позиція. В Ізраїлі зростає підтримка радикальних політичних груп, які виступають за більш суворе ставлення до палестинців та за продовження політики розширення території, що займається в межах поселень на окупованих землях. Водночас у Палестині змінилась ситуація з політичними складами, які керують на різних ділянках. ХАМАС контролюючи Газу триває свою боротьбу проти Ізраїлю а Палестинська автономія на Західному березі пробує вести дипломатичну боротьбу через міжнародні організації та правозахисним інститутами [27].

Зростання радикальних настроїв і політичних розколів в обох країнах лише посилює напругу і зробило будь-які мирні переговори ще важчими. На фоні цього внутрішнього політичного натягу кожен крок конфлікту супроводжувався зростанням насильства та новими жертвами серед цивільних. Більш того, нестабільність в ситуації Ізраїлю та Палестині призвела до ряду стратегічних помилок і дипломатичних прорахунків, що тільки ускладнили пошук відмінного вирішення конфлікту [27].

Міжнародна спільнота, такі організації, як ООН, Європейський Союз і багато правозахисних груп, показують занепокоєння через порушення прав людини з обох сторін конфлікту. Важливу роль в цьому мають численні звинувачення у порушенні міжнародного гуманітарного права: напади на цивільне населення, використання непропорційної сили та теракти. Групи, такі як Human Rights Watch і Amnesty International не раз критикували Ізраїль та палестинських бійців за порушення прав простих людей. Ізраїль звинувачують у використанні надмірної сили під час військових операцій, що часто стають мішенями цивільні будинки лікарні й школи. З

другого боку, палестинські бойові групи особливо ХАМАС отримали критику за використання простих громадян як живі щити, а також за терористичні дії проти ізраїльських мирних жителів [27].

Події 23-24 року показали, що цей конфлікт є не лише місцевою війною, а важливою частиною великого світового випадку, який пов'язаний з порушенням глобальної безпеки та прав людини. Його час і напруга з'явилися через історичний конфлікт, відсутність нормальних мирних угод, що стосуються територію розділення, політичного становища та основних прав для обох народів.

2.2 Геополітичний контекст та інтереси міжнародної спільноти

Довгі розбіжності між Ізраїлем і Палестиною є однією з найскладніших проблем сучасного світу. Коріння конфлікту глибоко закопане в історії, релігії, національних ідеях та міжнародних інтересах. Цей конфлікт не є ізольованим, а є частиною ширшої боротьби за регіональне і глобальне панування на Близькому Сході. Ізраїль і Палестина, а також багато зовнішніх гравців, як США, Іран, арабські країни та ООН грають важливу роль у проходженні конфлікту й його розвитку. Протягом років зовнішні держави пробують “вирішити” конфлікт, але через взаємну недовіру політичний інтерес та стратегічні різниці мирних угод досягнути так ніколи не вдалося.

Сполучені Штати Америки є головним учасником у конфліктах між Ізраїлем і Палестиною, що викликано як минулими, так і теперішніми політичними причинами. США стали головним партнером Ізраїлю в 1948 році. Десятиліття Вашингтон давав Ізраїлю надзвичайну підтримку, включаючи військову допомогу, політичну підтримку на світовій арені, а також велику фінансову допомогу. З 1970-х років США почали давати Ізраїлю регулярну воєнну допомогу, яка досягла мільярдів доларів за рік зокрема через військові кредити та купівлю зброї. Одним із

найважливіших моментів цієї допомоги стало постачання Ізраїлю нових військових технологій особливо в сфері повітряної оборони Ізраїльські захисні машини, такі як «Залізний купол», одержали світове визнання за свою здатність знищити ракети, що летять з сектора Газа або з земель, контрольованих іншими ворогами Ізраїлю. Ізраїль також отримує великі гроші для розвитку своїх технологій, що дозволяє йому тримати технічну перевагу в області. Як вказує учений Стефан Вольт, підтримка США зробила Ізраїль однією з найбільш технічно готових держав на Близькому Сході, що дозволило йому тримати свою безпеку навіть у таких умовах, де загрози для країни постійно ростуть [28].

Але ця одностороння допомога США викликала часту критику. Політика Ізраїлю часто отримує заперечення від багатьох арабських і мусульманських країн, а також правозахисних груп, таких як Human Rights Watch та Amnesty International. Ці групи звинувачують Ізраїль у систематичних порушеннях людських прав, включаючи напади на цивільні об'єкти вбивства мирних людей та використання заборонених видів зброї. Крім того, на міжнародній сцені все частіше звучать обвинувачення проти США щодо того, що їхня підтримка Ізраїлю фактично підтримує агресивну політику стосовно палестинців і дуже ускладнює шанси для мирного вирішення конфлікту. Американська політика до Ізраїлю зокрема в ООН, де США часто блокують резолюції, які можуть поставити під сумнів дії Ізраїлю, має одну з найвищих ступенів критики. Це, у свою чергу, підриває міжнародний авторитет США як нейтрального посередника та ставить під сумнів їхню здатність допомагати мирному процесу [7].

Іран як один з головних гравців має важливе значення в контексті палестино-ізраїльського конфлікту. Підтримка Іраном таких палестинських груп як ХАМАС та «Ісламський джихад» є частиною його загальної стратегії протистояння ізраїльсько-американському альянсу. Іран не тільки надає цим групам фінанси, але й активно постачає їм зброю та військові технології, що дозволяє робити атаки на ізраїльські міста і об'єкти. Тегеран використовує

цей конфлікт як інструмент для зміцнення свого політичного впливу на Близькому Сході, особливо серед арабських і мусульманських країн, які бачать в Ірані захисника прав мусульман. Крім того, Іран активно займається пропагандою ідеї побороення сionізму, що є частина його зовнішньої політики. На думку Фейнштейна, підтримка Ірану для палестинських груп сильно ускладнює мирні справи. Адже Іран має велику владу в арабському світі і користується питанням Палестини як засобом для боротьби проти Ізраїлю та Заходу. Але така політика також підтримує напруженість в регіоні, адже Іран активно проти більшості мирних зусиль щодо вирішення конфлікту [29].

Арабські країни, з іншого боку, мають довге минуле участі у конфлікті, причому їхня роль дуже змінилася за останні роки. У другій частині 20-го століття арабські держави підтримували палестинців в боротьбі за створення незалежної палестинської держави, часто виступаючи проти Ізраїлю через війни та дипломатичні заходи. Однак з кінця 1990-х років, особливо після підписання угод в Осло, багато арабських країн почали змінювати свою політику щодо Ізраїлю. Підписання угоди Авраама у 2020 році, що дозволило нормалізувати відносини між Ізраїлем і Об'єднаними Арабськими Еміратами, Бахрейном та Суданом, стало важливим етапом в арабсько-ізраїльських відносинах. Зміни в політиці арабських країн, таких як Саудівська Аравія і Об'єднані Арабські Емірати, є зумовлені головним чином спільною загрозою з боку Ірану, а також бажанням забезпечити економічну стабільність і покращити безпеку на регіоні. Проте, як говорить Вольф, арабські країни, такі як Йорданія і Єгипет, все ще виступають за рішення конфлікту на основі принципу двох держав та продовжують допомагати палестинцям у їхніх зусиллях до незалежності. Але їхній вплив на мирну справу значно зменшився через зміни в стратегічних напрямках багатьох інших арабських країн [25].

ООН, як одна з найважливіших світових груп, також грає важливу роль у спробах вирішити конфлікт, хоча її робота в цьому напрямку часто є

малоефективною. ООН прийняла деякі рішення, які закликають до кінця насильства захисту прав палестинців та розв'язанню конфлікту через створення двох країн. Але реальний вплив ООН обмежений, оскільки на рівні Ради Безпеки постійні члени мають право вето і США як головний союзник Ізраїлю часто блокують рішення, які можуть бути неприємними для Ізраїлю. Як говорить Фейнштейн, міжнародна система не має ефективних механізмів для забезпечення виконання міжнародного права і зазвичай не може змусити Ізраїль чи палестинців дотримуватись мирних угод [7].

Правозахисні групи, як Human Rights Watch та Amnesty International, критикують обидві сторони конфлікту за порушення прав людини. Атаки на цивільні цілі, використання заборонених типів зброї, масові вбивства мирних людей — всі ці порушення є дійсністю для Ізраїлю і палестинців. Але, незважаючи на багато заяв правозахисників та міжнародної спільноти, не було реальних покарань для тих, хто порушує міжнародне право. Немає механізмів, що забезпечують покарання підбиває довіру до міжнародної системи, а також зовсім не дає змогу уникнути безкарності; це лише посилює цикл насильства і робить мирне вирішення ще більш віддаленим [30].

Так, взаємодія великих країн, як США, Іран, а також арабських країн та світових організацій створює мінливу і частенько суперечливу систему, яка ускладнює досягнення довготривалого миру. У цьому випадку основні інтереси міжнародних гравців часто перевершують права людей, що залишає мільйони палестинців безнадії на рівні вирішення їхнього становища.

РОЗДІЛ 3

МЕДІА ТА ВІЙСЬКОВІ ЗЛОЧИНИ: ВИСВІТЛЕННЯ ІЗРАЇЛЬСЬКО-ПАЛЕСТИНСЬКОГО КОНФЛІКТУ

3.1 Документування військових злочинів у медіа під час ізраїльсько-палестинського конфлікту 2023–2024 років

Документування військових злочинів під час ізраїльсько-палестинського конфлікту 2023–2024 року — це важлива і складна задача, що потребує ретельного підходу до перевірки фактів, дослідження причин насильства, а також фіксації порушень міжнародного права. Цей конфлікт виокремлюється високою інтенсивністю, невизначеною правовою ситуацією та великою кількістю постраждалих серед цивільного населення. Враховуючи, що більшість міжнародних новин про ці події надходить з неофіційних джерел, інтернет-ресурсів і соціальних мереж, для журналістів і правозахисників постає серйозна проблема: як адекватно передати реальні масштаби конфлікту, не стаючи частиною політичних чи інформаційних маніпуляцій.

Цей конфлікт також має особливість, що через сувору політичну цензуру сторони війни активно керують інформаційними потоками. В таких умовах медіа можуть мати великий вплив на міжнародну думку, формуючи сприйняття подій через вибір і представлення фактів, що часто не є об'єктивними. Особливо потрібна ретельна перевірка джерел інформації в умовах поширення фальшивих новин та маніпуляцій через соціальні мережі

Висвітлення конфлікту в міжнародних ЗМІ

Міжнародні новинні агенції, як The New York Times, BBC News і Al Jazeera, активно показують основні моменти конфлікту, зокрема перші тижні після нападу 7 жовтня 2023 року. Це був один з найгостріших моментів конфлікту, коли атаки ХАМАС на Ізраїль призвели до великих руйнувань і жертв серед цивільного населення. Основним фокусом у висвітленні цих

подій була трагічність атак на ізраїльтян, які стали центральною темою західних ЗМІ. У The New York Times та BBC News широко висвітлювали розміри трагедії, особливо з акцентом на кількість жертв серед мирних громадян і значне руйнування важливих інфраструктурних об'єктів, таких як лікарні, школи та житлові будинки. Однак, не дивлячись на це, більшість західних ЗМІ не звертали уваги на соціально-економічні умови, що є в секторі Газа, зокрема наслідки блокади, яка триває вже багато років, і вплив цієї ситуації на місцеве населення [31], [32], [33].

Зазначення про таку нерівність в показі подій важливе, тому що воно підкреслює, наскільки потрібен журналістам і дослідникам дати баланс в представленні інформації про конфлікт. В той же час, у умовах високої політичної напруги і великих емоційних втрат, таке однобоке показання конфлікту є, на жаль, звичайним для західних медіа, де іноді трагедія однієї сторони конфлікту акцентується за рахунок мовчання або поверхневого висвітлення іншої частини.

Верифікація фактів в умовах високої інтенсивності конфлікту

Головним етапом в журналістських розслідуваннях під час війни є перевірка інформації. У обставинах великої активності та безладдя дуже важливо впевнитися в правдивості новин, що йдуть з місцевих джерел чи через соцмережі. Журналісти і медійні організації використовують нові способи для перевірки фактів, особливо аналіз даних фото та відео, геолокація, а також порівняння даних з супутниковими кадрами [31].

Методи знаходження на місці подій та супутникові фото дають змогу порівнювати дані з справжніми картами, що допомагає зрозуміти, чи відповідають опубліковані картинки і відео реальним подіям у місці. Це дуже важливо для того, щоб уникнути розповсюдження неправдивих новин, які можуть мати цілеспрямовану мету дезінформації або бути результатом плутанини. Використання супутникових фото дозволяє встановлювати розміри руйнувань, особливо в таких моментах, як авіаудари по цивільних об'єктах, наприклад, під час ізраїльських атак на Газу [31].

На жаль, навіть при використанні цих способів журналісти і правозахисники інколи зустрічаються з проблемними місцями, пов'язаними з доступом до даних, що викликане обмеженнями на території конфлікту, і це посилює ризик поширення фейкових новин. Також інші методи, як співставлення свідчень очевидців і документальних свідчень, не завжди можуть бути правдивими, бо вони залежать від суб'єктивного сприйняття людини, яка знаходиться під впливом емоцій та стресу [31].

Політичний вплив на висвітлення конфлікту

Політичний фон конфлікту також сильно впливає на те, як ці події показують в медіа. Беручи до уваги, що Ізраїль та Палестина мають багато міжнародних прихильників, позиція медіа часто залежить від політичної лояльності і інтересів різних держав. Наприклад, ЗМІ в США або Великої Британії часто підтримують ізраїльську версію подій, що проявляється у висвітленні атак ХАМАСу як терористичних актів проти мирних людей. У той же час медіа в арабських країнах чи країнах, які виступають за права палестинців, показують ті ж самі події, але з акцентом на гуманітарну біду в Газі, де десятки тисяч мирних людей постраждали від ізраїльських бомбардувань і наземних дій [31], [32].

Важливо також сказати, що в часи війни медіа може бути інструментом не лише для інформування, а й пропаганди. Як казали вищезгадані фахівці, медіа можуть маніпулювати фактами, навмисно перебільшувати або зменшувати масштаби насильства залежно від того, яку політичну мету має редакція. Це може бути дуже небезпечно, коли мова йде про показ воєнних злочинів, адже неправдиве або спотворене подання фактів може впливати на рішення міжнародних організацій чи державних установ [31], [32].

Висвітлення авіаударів і гуманітарних наслідків

Авіаудари Ізраїлю в Газі викликали серйозні руйнування та багато жертв серед цивільних. Міжнародні групи, такі як Human Rights Watch і Amnesty International, часто говорили про порушення міжнародного

гуманітарного права, особливо щодо захисту цивільних осіб та об'єктів. Це було зафіксовано у кількох звітах, де зазначалося, що удари по цивільним будинкам, лікарнях, школах і житлових районах є порушенням правил Женевських конвенцій, які забороняють атаки на цивільну інфраструктуру, а також вимагають забезпечити захист населення під час збройних конфліктів.

Зокрема, одною з найтрагічніших подій стало знищення лікарні Аль-Ахлі у Газі, що стало одним із символів гуманітарної катастрофи в цій області. Під час цього удару загинули десятки людей, включаючи медичний персонал та пацієнтів, більшість яких були внутрішньо переміщеними людьми, що знаходились в лікарні, шукаючи безпеки. Згідно з The Independent, внаслідок цього удару загинуло до 500 людей. Хоча пізніше було уточнено, що число жертв становило 471 особу. Цей випадок продовжує бути контрверсійним і є предметом міжнародного розслідування, оскільки Ізраїль заперечує свою провину за це [35].

Під час конфлікту Ізраїль казав, що цей удар був викликаний ракетою, запущеною групою "Ісламського джихаду", але багато міжнародних спостерігачів та правозахисників сумнівалися в цій версії і казали про можливий ізраїльський авіаудар. Human Rights Watch і Amnesty International випустили звіти, в яких говорили, що ракети могли бути запущені з ізраїльських літаків, а не з боку представників ХАМАСу [36].

Масовані затримання цивільних осіб у Газі та Вестбанку

Одним із найбільш вражаючих моментів у конфлікті 2024 року стали великі затримання мирних людей в Газі та на Західному березі. Ізраїль проводив багато "контртерористичних" дій, в яких тисячі палестинців були схоплені. Ці затримання часто не мали жодних офіційних звинувачень, і в багатьох випадках правові гарантії для затриманих не надавалися. Журналісти The New York Times описали ці дії як порушення прав людини, підкреслюючи, що серед затриманих були не тільки чоловіки, яких підозрювали у зв'язках з бойовиками, але й жінки та діти, що ставить під сумнів легітимність цих арештів [37].

Міжнародна спільнота осудила такі дії Ізраїлю як масові переслідування мирного народу. The New York Times говорили, що затриманим не давали доступу до правової допомоги і що багато з них трималися без суду — це явне порушення міжнародного гуманітарного права. Водночас багато затриманих зазнали тортур або були перевезені на незнайомі місця, де їх утримували в умовах, що суперечать основним принципам міжнародного права [37].

Авіаудари по цивільних об'єктах у Хан-Юнісі

Ще одним із шокуючих моментів цього конфлікту були великі повітряні удари Ізраїлю по цивільним місцям у місті Хан-Юніс в січні 2024 року. The Guardian детально розповіли про наслідки цих ударів, наголошуючи на серйозних порушеннях міжнародних законів. За даними звітів, через удари загинуло багато мирних людей, особливо жінок і дітей, а також були знищені лікарня, школи та житловий дім. Газета відзначила, що високий рівень руйнувань у Хан-Юнісі є свідченням надмірної сили, що була застосована Ізраїлем у відповідь на атаки ХАМАСу [38].

Ці авіаудари викликали багато питань про співмірність і легальність таких дій, бо атакували місця, що не мали прямого зв'язку з військовими цілями, як цивільні будинки та інфраструктура. У матеріалах The Guardian говорилося, що ці удари є порушенням принципу пропорційності, закріпленого в міжнародному праві, за яким напади на цивільні об'єкти повинні бути пропорційними меті, яку прагне досягти сторона, що атакує [38].

Також говориться, що Ізраїль, кажучи, що ці удари були спрямовані на знищення будівель ХАМАСу, насправді дуже перевищив дозволені межі використання сили, що є недопустимим в умовах, коли атаки викликають великі втрати серед людей [38].

Використання Ізраїлем палестинців в якості живого щита

У репортажі CNN описані свідчення солдата армії Ізраїлю та п'яти колишніх затриманих палестинців, які кажуть про те, що використовують

"живі щити" серед мирних людей в Газі. Солдат сказав, що його група отримала наказ брати двох затриманих — хлопця 16 років і чоловіка 20 років — щоб перевірити будівлі на наявність вибухівок. Це стало частиною так званого "протоколу комар", який мав давати безпеку військовим за рахунок життів цивільних [39].

Практика була дуже поширена, що охоплювала різні місця Гази: північ, місто Газа, Хан-Юніс та Рафа. Затриманих змушували виконувати небезпечні завдання: йти в підозрілі будівлі, шукати тунелі, переносити меблі, відкривати холодильники і дивитися можливі схованки. Усі ці дії відбувалися з фізичним і психологічним тиском, а також ризиком для життя. Один палестинець, 20-річний Мохаммад Саад, отримав рану, коли виконував завдання. Незважаючи на те, що він пережив це, він вижив і розповів, як його примушували носити військову форму та виконувати небезпечні інструкції солдат [39].

Ці докази суперечать заявам армії оборони Ізраїлю, яка стверджує, що використання простих людей у військових діях заборонене її правилами. Водночас така поведінка порушує міжнародне право, особливо Женевські угоди, які забороняють використання цивільних осіб для захисту військових. Ізраїльський верховний суд ще у 2005 році визнав цю практику "жорстоко і варварськи", але її продовження ставить запитання до контролю за діями військових [39].

Дослідження CNN показує, що насильство з обох сторін конфлікту не є виключенням з правил. У той час як Ізраїль звинувачує ХАМАС у використанні людей як щитів, подібні дії ізраїльських військових свідчать про порушення правил і норм. Це ставить під сумнів аргументи обох сторін та вимагає більше міжнародного контролю за дотриманням прав людини у зоні конфлікту [39].

Останній звіт ООН, який вийшов на ВВС, показує серйозні порушення прав людини, що можуть бути здійснені ізраїльськими солдатами щодо палестинських ув'язнених під час війни в Газі. Свідчення звільнених в'язнів, а

також дані від правозахисних груп, говорять про випадки катувань, як-от катування водою, використання собак і тілесне насильство. Деякі свідки розповідають про сексуальне насильство та інші види жорстокого ставлення [40].

Утримання палестинців в полоні та тортури над ними

Ці порушення ставлять запитання про дотримання Ізраїлем міжнародних правових норм, зокрема стосовно прав людей, які затримані без обвинувачення, часто без доступу до адвокатів або родичів. Згідно з доповіддю, велика кількість палестинців утримується в умовах, що можна вважати тортурями. Зокрема, йдеться про тривале утримання у переповнених камерах, де люди часто залишаються без їжі, води і сну. Багато свідчень показують, що деякі з цих в'язнів зазнали електричних шоків або були піддані фізичним побиттям [40].

Є занепокоєння і про те, що багато затриманих палестинців, особливо медиків та дітей, арештовані без ясних причин і без нормальних правових процесів. Серед зафіксованих випадків є навіть смерті в'язнів у місцях тримання, що показує на серйозні порушення міжнародного гуманітарного закону [40].

Міжнародний комітет Червоного Хреста не може відвідати ізраїльські в'язниці, де сидять палестинці. Це порушує основні правила для гуманітарних груп у доступі до місць, де тримають людей. За словами ООН, ці порушення є частиною більшого питання міжнародних звинувачень проти Ізраїлю щодо використання сили в Газі і також тих "зниклих" палестинців, яких тримають без права на захист [40].

Ситуація з палестинськими затриманими є частиною більшого конфлікту між Ізраїлем та ХАМАС, що почався 7 жовтня 2023 року. Унаслідок цього нападу ХАМАС на південний Ізраїль загинули близько 1200 ізраїльців, а також було викрадено більше ніж 250 осіб. Ізраїль відповів великими військовими діями у Газі, через які, за даними Міністерства охорони здоров'я Газі, загинули понад 39 тисяч палестинців [40].

Звіт ООН також показує, що серед затриманих є не тільки військові або учасники боїв, а й мирні люди, включаючи жінок і дітей. Це говорить про велику кількість незаконних арештів, що є прямим порушенням міжнародного гуманітарного права. ООН та міжнародні правозахисні групи закликають до термінового зупинення будь-яких форм насильства, включаючи катування, сексуальне насильство та незаконні затримання, і до забезпечення відповідальності винних [40].

Звіт також говорить про жорсткі умови, де палестинці сидять в ізраїльських тюрмах. Це містить не тільки фізичні муки, але й психологічне насильство, наприклад, тривале сидіння в темряві, відсутність доступу до медичної допомоги, а також відсутність добрих умов для основних потреб, як їжа і вода. Більше того, велика частина затриманих є об'єктом політичних репресій через їх етнічну приналежність або участь у протестах проти окупації [40].

Зі свого боку, Ізраїль відкидає будь-які порушення прав людини і говорить, що всі затримання робляться згідно з законом, а насильство над ув'язненими є зовсім неприйнятним. Ізраїльські чиновники також підкреслюють, що ведуться розслідування по звинуваченням у жорстокому поводженні з кримінальними. Проте, як показує звіт ООН, навіть якщо розслідування є, то вони часто не публічні, і відсутність реальних покарань за такі порушення викликає сумнів у їхній ефективності [40].

Міжнародна група, разом з правозахисними організаціями та ООН, вимагає від Ізраїлю і ХАМАС дотримання міжнародних норм прав людини. Вони просять зупинити тортури та інші види жорстокого ставлення, а також зробити кроки для захисту всіх затриманих. Також потрібно створити механізми для прозорих і незалежних перевірок, що можуть довести право в справах порушення прав людини [40].

Згідно з статтею, що була опублікована BDS, справа палестинських політв'язнів є важливою частиною боротьби за права людини та справедливість. Автори підкреслюють, що ці ув'язнені, серед яких жінки,

діти і літні люди, страждають від тортур, принижень та знущань у в'язницях Ізраїлю — це частина репресивної політики Ізраїлю [41].

Палестинці в Газі відчують не тільки тілесний біль, а й душевний тиск, бо багато з них були силоміць забрані або потрапили до таборів, де їхня доля залишається незнаною. Ці факти порушення прав людини є частиною більшої картини ізраїльської політики апартеїду, яку світові групи, на думку авторів, мусили засуджувати і прагнути зміни [41].

У статті акцентується на важливій ролі міжнародної підтримки, зокрема через глобальні кампанії проти покупок та продажу (BDS). Бойкот не тільки товарів та послуг, які допомагають ізраїльському режиму, але й вимоги до урядів тиснути економічно на Ізраїль через санкції та бойкоти, повинні бути важливою частиною міжнародної політики щодо Палестини [41].

Заклик до дій містить певні поради, такі як просити уряди ввести військові заборони і бойкоти фірм, що підтримують армію Ізраїлю. Одна з таких фірм — HP Enterprise, яка надає технічну основу для ізраїльських тюрем, де тримають палестинських політичних в'язнів [41].

У цьому випадку велика увага звертається на боротьбу з безкарністю. Розслідування правозахисних груп, особливо Al-Mezan, показують, як Ізраїль застосовує жорстокі способи для подавлення палестинців. Катування, приниження та несправедливі суди є частиною цієї системи [41].

Важливим моментом є також висвітлення ситуації через медіа. Автори статті наголошують, що основні ЗМІ часто не звертають уваги на проблему палестинських в'язнів або ж неправильно показують ситуацію, що веде до загального байдужого ставлення до цих порушень. Тому допомога організаціям, які борються за права палестинців, є важливою [41].

Отже, текст намагається показати увагу не тільки на страшні порушення прав людини, а й на потребу активного тиску по всьому світу на Ізраїль для закінчення цієї політики. Кампанія BDS є одним із головних

інструментів, які можуть допомогти змінам в цій справі через великі збори і дії у місцях.

Блокування Ізраїлем доступу до води в Гаазі

Стаття, написана групою Human Rights First, показує складну ситуацію в Газі через блокаду, яку ввели влади Ізраїлю після початку війни. Важливим моментом є відключення води, що разом з іншими обмеженнями призвело до гуманітарної катастрофи. Місцеві люди змушені користуватися брудною водою, що приносить епідемії захворювань водного походження, таких як холера та черевний тиф [42].

Перші ознаки цієї кризи почалися після 7 жовтня, коли Ізраїль закрив постачання води для людей. Лише частково вода доходить до південної частини Гази, і цього не вистачає для потреб всієї популяції. У зв'язку з нестачею пального та електрики в Газі, багато станцій очищення води перестали працювати, що ускладнює доступ до чистої води [42].

У статті є дані від Палестинської водної адміністрації, що підтверджує, що більше 96% води в Газі не можна пити. Водночас вода з Єгипту не покриває всі потреби, і велика частина людей змушена брати воду з місцевих джерел [42].

Ці труднощі викликали серйозні проблеми в медицині. Багато лікарень не можуть отримати достатньо чистої води; їхня робота сильно обмежена. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, це ускладнює підтримання простих санітарних норм у медичних закладах [42].

Як наслідок, поширюються різні інфекції. Наприклад, в лікарнях видно різке зростання випадків діареї у дітей, більшість з яких є носіями бактерій, що передаються через брудну воду. Лікар з лікарні Аль-Акса в Газі сказав Human Rights Watch, що серед пацієнтів значно виросла кількість випадків дегідратації. Він говорить, що деякі хворі мають серйозну гастроентеритну інфекцію, яка є наслідком споживання брудної води [42].

ЮНІСЕФ висловив велике занепокоєння з приводу того, що брак чистої води призведе до великого зростання смертності серед дітей. Вони

зауважують, що особливо вразливими є діти, які не мають доступу до нормальної медичної допомоги [42].

У статті також підкреслюється важливість того, що блокада Ізраїлю, яка є колективною карою, порушує права людини і має серйозні наслідки для цивільного населення. Закриття водопостачання та блокування гуманітарної допомоги порушує міжнародне право [42].

Human Rights Watch закликає Ізраїль припинити блокаду, відновити постачання води і електрики, а також забезпечити доступ до медичних та продовольчих вантажів через контрольовані Ізраїлем переходи, такі як Керем Шалом [42].

Наголошується, що термінова допомога є дуже важливою для людей, які живуть в умовах великого лиха. Також стаття підкреслює необхідність світової підтримки для того, щоб отримати воду та відновити дороги [42].

Ситуація також загрожує не лише здоров'ю, але і самому життю людей, адже блокада впливає на всі сторони їхнього щоденного життя. Вода — це головний ресурс для життя, і її нестача вже призвело до жахливих наслідків! У висновках статті закликається до швидких дій з боку міжнародної спільноти, яка повинна підтримувати зусилля у постачанні гуманітарної допомоги та нормалізації водопостачання. Звіт Oxfam показує серйозну гуманітарну кризу в Газі, що виникла через блокаду води з боку Ізраїлю. Відключення води та руйнування водних систем призвели до великого зменшення доступу до води, що викликало спалахи хвороб, як холера та дизентерія [42].

За даними Oxfam, доступ до води впав на 94%, це лише 4.74 літра на особу за день. Також обмеження на допомогу для людей ще більше погіршили становище, ставлячи під загрозу життя тисяч людей [43].

Ізраїль, в свою чергу, продовжує бити на водні та гігієнічні місця, що несприятливо впливає на основні служби для населення [43].

За даними Oxfam, знищення таких місць відбувається кожні три дні, що ще більше погіршує ситуацію в регіоні. Спільнота по водопостачанню у Газі

повідомляє про руйнування 88% водяних свердловин і 100% установок для очищення солоної води. Через брак води в медичних закладах значно виросла кількість хвороб через інфекції, що загрожує здоров'ю та життю людей, особливо дітей. Oxfam також говорить, що Ізраїль зруйнував 70% насосів для чистої стічної води, що дуже підвищило забруднення довкілля. Це серйозно впливає на природу, спричиняючи забруднення води для пиття і погіршення умов гігієни для всіх людей. В умовах зруйнування інфраструктури вода для багатьох осіб стає недоступною або небезпечною для вжитку, що підвищує ризик виникнення епідемій [43].

Як результат відсутності доступу до чистої води, більше 26% населення Гази стали жертвами хвороб, які можна було б запобігти, якби вода була чистою. Наявність медичних засобів та забезпечення необхідними ліками тільки посилює кризу. Для малечі ситуація є дуже важкою, адже вони найбільше потерпають від поганих умов життя [43].

Міжнародний суд ООН закликав Ізраїль швидко полегшити доступ до допомоги, зважаючи на можливість геноциду в Газі. Незважаючи на це, Oxfam зафіксувала численні випадки блокування Ізраїлем гуманітарних поставок, що ускладнює надання потрібної допомоги. Таким чином, Ізраїль і далі проводить політику, яка ставить під загрозу життя простих людей [43].

Ізраїльська влада за останні місяці активно використовує воду як засіб тиску на палестинців, що викликає критику з боку міжнародних організацій. Це охоплює як прямі удари на водні місця, так і зупинку допомоги, що веде до погіршення становища. Спеціалісти з водопостачання кажуть, що це є частина більшої схеми, яка має на меті ускладнити життя палестинців [43].

Oxfam просить швидкого закінчення цих нападів та блокад, а також хоче більше гуманітарної допомоги і дозвіл на принесення потрібних матеріалів для відновлення водопостачання. Також організація просить Ізраїль почати відновлення системи водопостачання, що дозволило б людям в Газі отримувати чисту воду і покращити умови життя [43].

В той же час зростає тривога щодо порушення прав людини та міжнародного права, адже такі дії порушують основні права людини на доступ до води й гігієни. Проблема з водою може призвести до серйозних хвороб, особливо у таких густонаселених місцях, як Газа, де багато людей вже знаходяться в важких умовах [43].

9 жовтня 2023 Al-Jazeera повідомили, що Ізраїль оголосив "повну" блокаду Сектора Газа, яка включала заборону на поставки їжі, води, світла й палива. Це сталося після найбільшої атаки ХАМАС за останні роки. Міністр оборони Ізраїлю Йоав Галанц сказав, що Газа чекає «повна облога» із обмеженням усього постачання [44].

Цей крок є частиною тривалої блокади Ізраїлю, яка триває з червня 2007 року та обмежує доступ до важливих ресурсів, як вода, їжа та медикаменти. Ізраїль контролює повітряний простір, а більшість кордонів Газа, в той час як Єгипет має контроль тільки над одним прикордонним пунктом [44].

Блокада дуже ускладнює доступ гуманітарної допомоги. Повне зупинення постачання сталося після сильної військової атаки, коли бійці ХАМАСу увійшли на територію Ізраїлю 7 жовтня. Внаслідок цієї дії було багато жертв, а також були захоплені мирні люди. Це призвело до загострення конфлікту, яке триває і далі [44].

Представники ізраїльської армії, такі як Даніель Хагарі, розповіли громадськості, що Ізраїль контролює більшість прикордонних сіл і вже евакуював 15 з 24 постраждалих поселень. Хагарі підкреслив, що наразі вогневі зіткнення припинились, хоча ще є деякі інфільтрації. Хоча ці слова були надані, ситуація залишилась незрозумілою [44].

Спікер ХАМАС Абдель-Латіф аль-Кануї підтвердив, що бійці ХАМАС ще ведуть битви поза Газою і захопили інших ізраїльтян. По його словам, мета ХАМАС — звільнити всіх палестинських в'язнів, які знаходяться в ізраїльських тюрмах [44].

Повідомлення про повну блокаду, яке включає зупинку постачання палива, електрики та їжі, викликало багато міжнародне осудження. Гуманітарні групи висловлювали велике занепокоєння через можливу кризу здоров'я, яка може статися, особливо через відсутність чистої води та медичних засобів. ООН та різні НПО попереджають про шанс на поширення хвороб через погану санітарію та руйнування важливого медичного обладнання [44].

Знищення систем в Газі, зокрема установ для очищення води та лікарень, ускладнює надання основних послуг для людей. Оскільки системи водопостачання і санітарії зруйновані, ще більше ризикує появі нових проблем від води, таких як холера й тиф. Також лікарні Гази вже переповнені постраждалими від конфлікту, а брак медичних засобів робить лікування складним [44].

Ізраїль підтримує блокаду, кажучи про проблеми безпеки, особливо щодо можливості ХАМАС проводити атаки. Ізраїль вважає блокаду потрібним кроком для зменшення можливостей палестинців нападати та порушувати його контроль над Газою. Але критики кажуть, що ці дії сильно впливають на людей та порушують міжнародне право, особливо коли справа стосується захисту мирних громадян під час конфліктів [44].

Реакція світу була змішаною; деякі уряди і групи просили Ізраїль скасувати блокаду і дозволити гуманітарну допомогу в Газу. Ситуація з безпекою стає дуже поганою, оскільки нестача їжі, води та ліків росте щодня. Тиск на Ізраїль збільшується, щоб він дозволив доставку допомоги в Газу і відновив базові послуги, як електропостачання та вода [44].

Блокада також поглибила напругу між Ізраїлем та Палестиною, і багато хто вважає це частиною більшої стратегії покарання для народу Гази. Правозахисники кажуть про гуманітарний вплив, заявляючи, що ці дії порушують принципи пропорційності та розрізнення в міжнародному гуманітарному праві [44].

Позиція Ізраїлю по блокаді залишається сильною, з акцентом на необхідність захисту людей від атак ХАМАСу. Але шкода для населення Гази стає дедалі яснішою. Оскільки конфлікт не закінчується, міжнародна спільнота стикається з терміною проблемою вирішення кризи, яка сталася в Газі. Блокада триває, і ситуація в Газі стає все важчою [44].

Гуманітарна криза погіршується, і міжнародна спільнота має справу з складними реаліями триваючого конфлікту, а також руйнівними наслідками блокади для цивільного життя. Хоча Ізраїль говорить, що блокада потрібна для безпеки, гуманітарна ціна цього заходу стає більш очевидною, що викликає серйозні етичні та законодавчі питання стосовно ставлення до людей у Газі [44].

Стаття, опублікована NPR, аналізує ситуацію з водопостачанням у Газі під час війни між Ізраїлем і ХАМАС. Перед війною територія вже мала великі проблеми з водопостачанням через забруднення основних джерел води, оскільки прибережний водоносний шар був заражений. Більшість питної води брали з станцій, які очищають воду, але через труднощі з паливом та енергією ці станції працюють на низьких потужностях [45].

З початком війни ситуація стала гіршою, бо багато людей змушені пити солону і брудну воду, що підвищує ризик хвороб. Наприклад, більшість людей у Газі тепер п'ють воду, яка не відповідає стандартам ВООЗ, що створює загрозу для здоров'я. Організація Об'єднаних Націй вже говорила про те, що багато дітей у Газі не мають доступу до чистої води, а також про проблему поширення хвороб, таких як холера [45].

Підприємства, які постачають воду, наприклад у місто Рафах, де живе дуже багато переселенців, зазнали великих труднощів через нестачу пального для генераторів. Опріснювальні станції мають обмеження, не даючи достатньо води для зростаючої кількості біженців, що приїжджають до південних районів [45].

До війни система водопостачання в Газі була слабкою, але працювала. Після виходу Ізраїлю в 2005 році місцева влада не змогла правильно оновити

водну інфраструктуру, що призвело до погіршення якості води. Незаконне буріння колодязів і відсутність належного очищення стічних вод сприяли забрудненню основних джерел води. Ізраїль забороняє ввезення матеріалів для ремонту станцій очищення води, підозрюючи, що їх можуть використати для виготовлення зброї [45].

Брак пального став однією з причин, чому водочистні станції не можуть працювати на повну силу. До війни щодня в Газу ввозили близько 500 вантажівок з паливом, але тепер лише приблизно 100, що створює великі обмеження для роботи опріснювальних заводів. Крім того, блокада і відсутність доступу до частин для насосних станцій ускладнюють оновлення інфраструктури [45].

У разі серйозного пошкодження опріснювальних станцій відновлення постачання води може зайняти роки, вимагаючи величезних коштів та ресурсів. Поки конфлікт триває, дуже складно передбачити, коли ситуація з водою в Газі поліпшиться [45].

Втрати, пов'язані з дітьми

Стаття в Time говорить про сумну ситуацію в Газі, де більше 21 000 дітей пропали без сліду через війну. З цих дітей 17 000 були роз'єднані з сім'ями або залишилися без опіки, а 4 000, мабуть, загинули під уламками. Інформацію зібрати дуже важко через обмежений доступ до місця конфлікту для гуманітарних груп і відсутність можливості перевірити дані через труднощі з доступом до місць руйнації [46].

Діти, які не мають батьків, часто не можуть отримати потрібну допомогу. Досвід медичних працівників, як-от Тані Хадж-Хасан, показує, як часто до них звертаються батьки, що шукають своїх дітей після ударів. Серед дітей-сиріт більше 15 тисяч осіб. Під час війни та без працюючого уряду захист для дітей зруйнований. Діти, що пережили удари та інші лиха, не мають основних потреб – їжі, води або медичної допомоги. Іншою проблемою є діти без батьків, яких тепер не може захистити держава.

Відсутність інфраструктури та механізмів захисту ускладнює ситуацію, і для дуже багатьох дітей відсутність підтримки має жахливі наслідки [46].

Згадуються ще випадки, як-от трагедія з 6-річною Хінд Раджаб, яка після нападу залишилась сама серед мертвих родичів, але не змогла дочекатись допомоги. Це підтверджує жахливі реалії, з якими стикаються діти, і брак ефективної допомоги [46].

Військові дії сильно ускладнюють працю благодійних груп, а доступ до багатьох місць закритий. Батьки хвилюються за своїх малят, багато з яких досі під руїнами, а деякі були захоплені силами Ізраїлю. Усі ці чинники показують, що ситуація в Газі є гуманітарною біді [46].

У статті також говориться про великі ями, де можуть бути тіла пропалих дітей. Цей момент підкреслює важливість світового нагляду та закінчення бойових дій, щоб знайти і врятувати тих, хто живий [46].

Смерть дітей і їх відсутність під час війни показує, що в будь-якій сутичці найбільше страждають звичайні люди, а особливо діти. Це не тільки біль тіла, але й душевна рана для сімей, які залишаються без своїх дітей [46].

Згадка про батьків, які не можуть знайти своїх дітей, додає почуття напруги, адже вони змушені жити в постійному страху і невизначеності. Багато дітей лишаються під руїнами – навіть якщо вони виживуть, вони потрапляють у небезпечні умови без допомоги [46].

Невідомість про те, де знаходяться діти, і брак належної допомоги роблять ситуацію такою, в якій нація не може йти вперед. Вийшло, що не тільки фізичні споруди зруйновані, але й основи соціальної допомоги [46].

Не менш важливим є заклик до зупинки вогню, щоб дати можливість рятувальним службам працювати та допомагати дітям, що постраждали. Усі ці фактори підкреслюють потребу у мирному вирішенні конфлікту для запобігання подальшій гуманітарній катастрофі [46].

Стаття говорить про проблеми дітей у Газі, особливо про питання сиріт і відсутності підтримки. Міжнародна спільнота мусить допомогти швидше зупинити бойові дії та дати належну допомогу тим, хто постраждав.

Вплив міжнародної спільноти і роль ООН

Одним з важливих моментів, що виникають під час оформлення військових злочинів у ізраїльсько-палестинському конфлікті, є відповідь міжнародної спільноти. ООН і міжнародні групи прав людини мають ключову роль у засудженні порушень прав людини та глобального гуманітарного права. Проте, як каже Фейнштейн, видно значну політизацію роботи ООН у цьому випадку, що ускладнює ефективне реагування на порушення. США, як головний партнер Ізраїлю, постійно блокують резолюції, які можуть поставити під сумнів дії Ізраїлю, що шкодить нейтральному статусу ООН у ролі посередника в конфлікті [7].

3.2 Особливості роботи міжнародних і локальних медіа у висвітленні конфлікту та військових злочинів

Конфлікти, особливо під час війни, часто залежать від того, які медіа слідкують за подіями. Одна з головних рис, що відрізняє місцеві медіа від міжнародних, — це способи зміни інформації, які часто використовуються при обмеженому доступі до незалежних джерел. Як говорять дослідження, маніпуляція фактами й виготовлення фейкових новин — це звичайна практика, яку активно застосовують різні зацікавлені сторони, намагаючись формувати думку людей та впливати на міжнародні позиції. Після нападу "ХАМАС" на Ізраїль у 2023 році поширення неправдивих повідомлень про численні жертви серед мирних людей з двох боків конфлікту стало важливим чинником міжнародного резонансу. Фальшиві новини не лише збільшили рівень напруженості, але й спричинили спотворення фактів, що затуманює реальний стан справ, перешкоджаючи мирним ініціативам та переговорам [47].

Як каже дослідник Еміль Бадарін, медіа під час військових конфліктів часто є інструментом для маніпуляції думкою людей. Обмежений доступ до правдивої інформації дає можливість різним сторонам спотворювати факти

або навіть вигадувати новини, що може призвести до насильства. Він підкреслює, що в таких ситуаціях медіа не завжди є нейтральним посередником, а скоріше стають інструментами політичного впливу, які сприяють маніпуляціям і підтримують конфлікт [47].

Міжнародні новини, такі як Al Jazeera, BBC, The Guardian та інші, мають значно більше засобів для збору фактів і доступу до внутрішніх джерел, що дозволяє їм показувати особливі події, надаючи світовій аудиторії повнішу картину конфлікту. Як кажуть медіа-дослідники Джеймс Кюрран та Ноам Чомський, міжнародні новини зазвичай користуються більшою довірою серед міжнародних політиків і чиновників, оскільки їхня репутація допомагає їм отримувати дані, які місцеві ЗМІ можуть не мати через політичні обмеження або цензуру. Такі медіа можуть запрошувати на свої програми експертів, дипломатів та інших важливих осіб, що дає їхній аудиторії більш всебічну інформацію. Проте навіть міжнародні новини не уникають певних маніпуляцій, оскільки їхній зміст також може бути спрямований на підтримку деяких політичних або економічних інтересів. Але у порівнянні з місцевими ЗМІ міжнародні новини зазвичай мають вищий рівень незалежності і можуть об'єктивніше показувати події в ситуаціях з обмеженим доступом до правди [48], [49].

Локальні медіа в Ізраїлі та Палестині стикаються з великими проблемами при показі подій, особливо через політичний контроль, який є в цих країнах. Як каже Лінч, місцеві ЗМІ у конфліктних зонах часто мають дуже малий доступ до новин через влади урядів, особливо коли йдеться про покриття військових злочинів та порушень прав людини від своїх урядів. Ізраїльські медіа, наприклад, частково піддаються контролю з боку уряду, коли справа доходить до звітів про військові дії або випадки, що можуть зашкодити образу армії. Точно так само палестинські медіа в Газі або на Вест-Банку можуть бути обмежені з боку місцевих властей, які хочуть приховати будь-яку інформацію, що може нашкодити їхній політичній позиції або допомогти ескалації насильства [13].

Інформація, яку отримує суспільство під час бойових конфліктів або політичних криз, має великий вплив на формування громадської думки та політичну ситуацію в країні. Як кажуть дослідники Герман і Чомський, медіа не є нейтральними каналами для передачі фактів, а навпаки, стоять важливим інструментом для створення розповідей, що можуть вплинути на рішення урядів, міжнародні відносини і навіть на хід самого конфлікту. Медіа мають силу формувати сприйняття реальності, отже й ставлення людей до війни чи мирного процесу. У умовах війни медіа можуть бути як сильним засобом для мобілізації суспільства, так і важливим інструментом для збереження або поновлення мирних процесів. Але чи можуть медіа бути об'єктивними у такій складній політичній і соціальній ситуації? Чи можуть вони бути незалежними суддями, що чесно показують події без політики і впливу ззовні? [50]

Для початку потрібно звернути увагу на те, що місцеві медіа в час конфлікту часто стикаються з серйозними обмеженнями, як зовнішніми, так і внутрішніми. У країнах, де є авторитарні або напівавторитарні режими, медіа не можуть працювати без втручання урядів чи політичних груп. Це означає, що місцеві журналісти зазвичай не можуть показувати події в об'єктивному вигляді, оскільки вони змушені дотримуватися політичних ліній, які встановлені урядами або впливовими соціальними групами. Зокрема, в умовах цензури, яка може бути як явною, так і прихованою, журналісти часто не мають можливості надати повну картину подій або висвітлити питання, які можуть поставити під сумнів правильність влади. Схожа ситуація виникає в країнах, де є нестача незалежних медіа організацій. У таких обставинах факти, що отримують люди, є дуже спотвореними, бо вони показують тільки один бік конфлікту [50].

Це може мати великі наслідки для суспільства, оскільки люди отримують спотворене уявлення про те, що відбувається в країні чи за її межами. Довіра між медіа і аудиторією може серйозно руйнуватись, адже коли інформація є частково або повністю неправильною, це може призвести до росту соціальної напруги і радикалізації думок серед людей. Як каже

дослідниця Ненсі Сноу у своїй книзі *War Media and Propaganda: A Global Perspective*, в таких умовах медіа можуть навіть бути використані для створення наративів, які поглиблюють конфлікт, бо відсутність інших джерел інформації обмежує можливість для людей оцінити ситуацію правильно. Це є особливо небезпечним, так як під час збройного конфлікту будь-яка маніпуляція інформацією може призвести до ескалації насильства і збільшення числа жертв [50].

У таких умовах медіа не тільки не виконують свою роль у показі дійсності, але й стають частиною системи політичного підйому, що може не лише погіршувати внутрішні справи, а й ставити під загрозу мирне вирішення конфліктів. Місцеві медіа можуть намагатися підтримувати національну ідентичність або навіть політичну стабільність, що зазвичай потребує єдності в ідеях та інформації. Ці причини роблять те, що медіа можуть давати людям однобоке, іноді ж викривлене бачення подій, що тільки посилює внутрішні суперечки та ідеологічні розколи [50], [13].

З іншого боку, світові медіа, в основному, мають більше шансів для справедливого показу війни. Вони зазвичай не зазнають такої ж сильної цензури, бо працюють в інших країнах і найчастіше мають більш незалежний статус. Більшість світових медіа також підтримані міжнародними фондами або приватними інвестиціями, що дозволяє їм мати доступ до багатьох різних джерел і працювати більш об'єктивно. Тому міжнародні медіа зазвичай менш залежні від політичних груп у своїй країні і можуть надати всебічну картину конфлікту. Проте навіть світові медіа можуть використовувати певні інструменти маніпуляції, як це трапляється в новинах, котрі можуть вибірково показувати події або не помічати важливих аспектів конфлікту [49], [13].

ВИСНОВКИ

Медіа грають важливу роль у висвітленні військових конфліктів, таких як ізраїльсько-палестинський, де їхня робота має не тільки інформативну, а й гуманітарну та політичну місію. В умовах глобалізації та швидкого розповсюдження інформації медіа стають не просто каналами новин, але й важливими гравцями у формуванні думки публіки, створенні міжнародних історій і виборі шляхів для дипломатії. Але попри їхню важливість, роль медіа у висвітленні конфліктів, таких як цей, стикається з рядом серйозних викликів, які потребують критичного аналізу та усвідомлення.

Міжнародні медіа, такі як The New York Times, BBC, Al Jazeera, мають великі можливості для створення детальних і всебічних розслідувань, адже вони мають безліч ресурсів для відправлення журналістів до зони конфлікту, збору інформації та аналізу ситуації на місці. Ці медіа показують глобальний контекст, фокусуючи різні погляди на події, що дозволяє створити певне уявлення про війну Ізраїлю з Палестиною. Але ніщо не вільне від політичного впливу, редакційних прийомів чи фінансових спокус, які можуть зміщувати реальність. Вчені та досвідчені журналісти погоджуються, що вплив урядів і міжнародних компаній на редакційну практику веде до викривлення реальності світу і порушує будь-які етичні норми висвітлення подій.

Місцеві медіа, що працюють прямо у зоні конфлікту, хоч і мають особливий доступ до відомостей, бо знаходяться в центрі військових подій і добре розуміють культурні та соціальні обставини, часто стикаються з великими обмеженнями через цензуру, політичний тиск і безпосередні загрози для безпеки журналістів. У країнах, де конфлікти мають глибоке політичне підґрунтя, медіа можуть бути інструментом влади або політичних рухів, що зменшує їх здатність бути незалежними та об'єктивними. Варто зазначити, що навіть з цими серйозними перешкодами місцеві медіа грають

важливу роль у наданні прямого й своєчасного доступу до інформації. Завдяки цьому можна створити точну картину подій на місці, хоча й за певних ризиків для журналістів і їхніх джерел.

Ліквідація інформації — це великий виклик для медіа. У часи сучасних конфліктів, де боротьба за увагу є частиною, медіа мають потребу боротися з неправдою, обманами та змінами у фактах. Поширення фальшивих новин і обманних повідомлень може не лише спотворити факти, а й посилити ненависть між сторонами конфлікту, підвищуючи рівень насильства та образ серед людей. Ліквідація інформації може бути стратегічним інструментом у боротьбі за підтримку міжнародної громади чи для створення внутрішнього консенсусу.

Дивлячись на ці причини, міжнародне гуманітарне право повинно бути основою для роботи медіа, особливо коли йдеться про запис порушень прав людини та військових злочинів. Міжнародне гуманітарне право, що визначає обов'язки учасників конфлікту щодо захисту цивільного населення і обмеження засобів і способів ведення війни, має бути не лише теоретичним орієнтиром, але й практично застосовуваним критерієм для оцінювання дій сторін конфлікту. Медіа, особливо міжнародні, мають безпосередню відповідальність за документування порушень прав людини та військових злочинів, що сприяє не лише правовій оцінці ситуації, а також підвищенню обізнаності громадськості, стимулюючи міжнародну спільноту до реакції. Важливе значення в цьому контексті має те, що медіа можуть стати великим інструментом для притягнення до відповідальності винних у військових злочинах, адже їх репортажі і розслідування можуть стати основою для подальших судових процесів.

Етичні норми журналістики є важливою частиною цієї роботи. У висвітленні конфліктів медіа мають обов'язок дотримуватись принципів правдивості, чесності, неупередженості та поваги до людської гідності. Порушення цих норм може призвести до сенсаційного, простого або маніпулятивного опису конфлікту, що в свою чергу поглиблює розкол у

суспільстві, призводить до емоційної реакції замість аналізу фактів і може сприяти спалаху насильства. Медіа повинні ставити перед собою завдання не лише подавати новини, але й допомогти кращому розумінню ситуації, пояснюючи історичні, соціальні та політичні фактори, які ведуть до конфліктів.

Крім того, медіа мають бути готовими до довгострокового впливу своїх матеріалів на суспільну думку, особливо в часи конфліктів, де навіть маленькі зміни в інформаційних розповідях можуть мати великі наслідки. Показування військових злочинів і порушень прав людини може стати каталізатором міжнародного тиску на уряди або допомогти внутрішньому регулюванню конфліктів через мобілізацію громадської думки. Врешті-решт медіа повинні виконувати свою роль не лише як повідомники подій, але й як активні учасники процесу миротворення та відновлення справедливості.

Медіа мають важливу роль у висвітленні конфліктів, таких як ізраїльсько-палестинський. Це є дуже сильним інструментом для того, щоб зробити речі зрозумілими, не дозволяти маніпуляціям і допомагати об'єктивному оцінюванню подій. Але завжди варто пам'ятати, що здатність виконувати ці функції залежить від їх незалежності, професіоналізму та дотримання етичних стандартів, які, в свою чергу, потребують постійної уваги до об'єктивності та відповідальності в сучасному інформаційному середовищі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ruggero G. Pensa, Analysis and classification of privacy-sensitive content in social media posts/ URL: https://www.researchgate.net/publication/358998094_Analysis_and_classification_of_privacy-sensitive_content_in_social_media_posts
2. GENEVA CONVENTION RELATIVE TO THE PROTECTION OF CIVILIAN PERSONS IN TIME OF WAR OF 12 AUGUST 1949/ URL: https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocity-crimes/Doc.33_GC-IV-EN.pdf
3. The Charter and Judgment of the Nürnberg Tribunal – History and Analysis: Memorandum submitted by the Secretary-General/ URL: https://legal.un.org/ilc/documentation/english/a_cn4_5.pdf
4. INTERNATIONAL MILITARY TRIBUNAL FOR THE FAR EAST/ URL: https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocity-crimes/Doc.3_1946%20Tokyo%20Charter.pdf
5. Rome Statute of the International Criminal Court/ URL: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/2024-05/Rome-Statute-eng.pdf>
6. Schabas, W. (2010). An Introduction to the International Criminal Court/ URL: <https://catdir.loc.gov/catdir/samples/cam033/00069751.pdf>
7. Feinstein, A. (2012). Journalists under Fire: The Psychological Hazards of Covering War./ URL: https://www.researchgate.net/publication/333008809_Impact_of_content_characteristics_and_emotion_on_behavioral_engagement_in_social_media_literature_review_and_research_agenda
8. Ward, S. (2009). Global Journalism Ethics./ URL: https://www.researchgate.net/publication/287845387_Global_journalism_ethics

9. Helge Brunborg, Accounting for Genocide: How Many Were Killed in Srebrenica?/ URL: <https://www.jstor.org/stable/20164231>
10. Sophia Kagan, The "Media case" before the Rwanda Tribunal: The Nahimana et al. Appeal Judgement/ URL: [https://www.haguejusticeportal.net/Docs/HJJ-JJH/Vol_3\(1\)/Media_Case_Kagan_EN.pdf](https://www.haguejusticeportal.net/Docs/HJJ-JJH/Vol_3(1)/Media_Case_Kagan_EN.pdf)
11. Carruthers, S. (2011). The Media at War: Communication and Conflict in the Twentieth Century/URL: <https://journals.openedition.org/questionsdecommunication/5471?lang=en>
12. The International Federation of Journalists/ URL: <https://www.ifj.org/join-ifj>
13. Lynch, J. (2008). Debates in Peace Journalism/ URL: https://www.academia.edu/44532363/Debates_in_Peace_Journalism
14. Hamber, B. (2009). Transforming Societies after Political Violence: Truth, Reconciliation, and Mental Health/ URL: https://www.academia.edu/67996096/Transforming_societies_after_political_violence_Truth_reconciliation_and_mental_health
15. Bugnion, F. (2000). The Geneva Conventions: The Protection of War Victims/ URL: https://www.icrc.org/sites/default/files/external/doc/en/assets/files/other/irrc_855_meyer.pdf
16. Green, L. (2008). The Contemporary Law of Armed Conflict/ URL: <https://www.corteidh.or.cr/tablas/r32529.pdf>
17. Kim Thuy Seelinger, Domestic accountability for sexual violence: The potential of specialized units in Kenya, Liberia, Sierra Leone and Uganda/ URL: <https://international-review.icrc.org/sites/default/files/irrc-894-seelinger.pdf>
18. Taylor Blackley, The Ethics of Trauma and Journalism/URL:<https://www.mediaethicsmagazine.com/index.php/browse-back-issues/219-fall-2022-vol-34-no-1/3999405-the-ethics-of-trauma-and->

[journalism#:~:text=The%20media%20has%20an%20ethical,and%20loss%20of%20loved%20ones.](#)

19. Mendel, T. (2009). Access to Information as a Right in the Digital Age/ URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000374369>

20. Adam Roberts, The Laws of War in the War on Terror/ URL: <https://digital-commons.usnwc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1311&context=ils>

21. Maja Vojinović, THE MEDIA'S ETHICS/ URL: https://www.researchgate.net/publication/373725212_THE_MEDIA'S_ETHICS

22. Hersh, S. (2003). Chain of Command: The Road from 9/11 to Abu Ghraib/ URL: <https://archive.org/details/chainofcommandroher00hers>

23. Khalidi, R. (2006). "The Iron Cage: The Story of the Palestinian Struggle for Statehood/ URL: https://edisciplinas.usp.br/pluginfile.php/5685278/mod_resource/content/1/The%20Iron%20Cage_The%20Story%20of%20the%20Palestinian%20Struggle%20for%20Statehood.pdf

24. Smith, C. D. (2010). Palestine and the Arab-Israeli Conflict: A History with Documents/ URL: https://wrlc-gu.primo.exlibrisgroup.com/discovery/fulldisplay?docid=alma991011828159704111&context=L&vid=01WRLC_GUNIV:QATAR&tab=Everything&lang=en

25. Pappé, I. (2006). The Ethnic Cleansing of Palestine/ URL: https://www.researchgate.net/publication/265311552_The_Ethnic_Cleansing_of_Palestine

26. Khalidi, R. Palestinian Identity: The Construction of Modern National Consciousness/ URL: <https://archive.org/details/palestinianident00khal>

27. Amnesty International Reports on Israel-Palestine conflicts/ URL: <https://www.amnesty.org/en/location/middle-east-and-north-africa/middle-east/israel-and-the-occupied-palestinian-territory/report-israel-and-the-occupied-palestinian-territory/>

28. Mearsheimer & Walt, 2007, The Israel Lobby and U.S. Foreign Policy/ URL: <https://www.hks.harvard.edu/publications/israel-lobby-and-us-foreign-policy>

29. M. Shahid Alam, Israeli Exceptionalism, The Destabilizing Logic of Zionism / URL:

https://www.researchgate.net/publication/316648144_Israeli_Exceptionalism_The_Destabilizing_Logic_of_Zionism

30. Human Rights Watch. (2024), Israel's Crimes Against Humanity in Gaza/ URL: <https://www.hrw.org/news/2024/11/14/israels-crimes-against-humanity-gaza>

31. Olga Robinson & Shayan Sardarizadeh, False claims of staged deaths surge in Israel-Gaza war/ URL: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-67760523>

32. The New York Times, 2023, 'We Are at War,' Netanyahu Says After Hamas Attacks Israel
<https://www.nytimes.com/2023/10/07/world/middleeast/israel-netanyahu-hamas-attack.html>

33. BBC News, Hamas blindsides Israel with most serious attack in a generation - Jeremy Bowen/ URL: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-67041679>

34. Al Jazeera, Israel army launches air attacks on Gaza/ URL: <https://www.aljazeera.com/gallery/2023/10/7/photos-israel-army-launches-air-attacks-on-gaza>

35. The Independent. (2023). Hundreds killed in strike on Gaza hospital where displaced families were sheltering/ URL: <https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/gaza-hospital-strike-israel-hamas-palestinians-b2431406.html>

36. Human Rights Watch, Gaza: Findings on October 17 al-Ahli Hospital Explosion/ URL: <https://www.hrw.org/news/2023/11/26/gaza-findings-october-17-al-ahli-hospital-explosion>

37. The New York Times, 2024, The U.N.'s top rights official condemns the 'brutality' of Israel's offensive in Gaza/ URL:

<https://www.nytimes.com/2024/02/29/world/middleeast/un-human-rights-gaza-israel.html>

38. The Guardian, Israel accused of crimes against humanity over forced displacement in Gaza/ URL: <https://www.theguardian.com/world/2024/nov/14/israel-accused-of-crimes-against-humanity-over-forced-displacement-in-gaza>

39. Emile Badarin, Palestinian Political Discourse: Between exile and occupation/ URL: https://www.researchgate.net/publication/331503682_Palestinian_Political_Discourse_Between_exile_and_occupation

40. The Israeli military has used Palestinians as human shields in Gaza, soldier and former detainees say, CNN/ URL: <https://edition.cnn.com/2024/10/24/middleeast/palestinians-human-shields-israel-military-gaza-intl/index.html>

41. Israel may have tortured Palestinian prisoners - UN, BBC/URL: <https://www.bbc.com/news/articles/cglkvjr7lx0o>

42. Israel holds over 10,000 Palestinians captive. This Palestinian Prisoners' Day act to #FreeThemAll, BDS/ URL: https://bdsmovement.net/Israel-Holds-Over-10000-Palestinians-Captive-Act-Now-FreeThemAll?__cf_chl_tk=bUsKiaXJWeBKFPLtDOU314cr3WQpowCPIKiGqc.6IxA-1733008851-1.0.1.1-1kyfMQD3daoYAY5YJgDExJmwy8_KdIkJP94PR6fZcU

43. Israeli Authorities' Cutting of Water Leading to Public Health Crisis in Gaza, Human Rights First/ URL: <https://www.hrw.org/news/2023/11/16/israeli-authorities-cutting-water-leading-public-health-crisis-gaza>

44. Israel using water as weapon of war as Gaza supply plummets by 94%, creating deadly health catastrophe, Oxfam/URL: <https://www.oxfam.org/en/press-releases/israel-using-water-weapon-war-gaza-supply-plummets-94-creating-deadly-health>

45. Israel announces 'total' blockade on Gaza, Al-Jazeera/URL: <https://www.aljazeera.com/news/2023/10/9/israel-announces-total-blockade-on-gaza>

46. More Than 20,000 Children Are Missing in Gaza, New Report Finds, TIME/URL: <https://time.com/6992508/gaza-children-save-missing-famine/>

47. James Curran, Media and Power/ URL: https://books.google.com.ua/books/about/Media_and_Power.html?id=CI9wM04ww9EC&redir_esc=y

48. Herman, E. S., & Chomsky, N. (2002). Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media /URL: https://edisciplinas.usp.br/pluginfile.php/5537300/mod_resource/content/1/Noam%20Chomsky_%20Edward%20S.%20Herman%20-%20Manufacturing%20Consent_%20The%20Political%20Economy%20of%20the%20Mass%20Media-Bodley%20Head%20%282008%29.pdf

49. Chomsky, N., & Herman, E. S. (2002). The Political Economy of Human Rights. URL/ <https://archive.org/details/ThePoliticalEconomyOfHumanRights/mode/2up>

50. Nancy Snow, Yahya Kamalipour. War, Media, and Propaganda: A Global Perspective./URL: https://www.researchgate.net/publication/322364486_War_Media_and_Propaganda_A_Global_Perspective

51. Sparks, C. (2007). Globalization, Development and the Mass Media./ URL: https://www.researchgate.net/publication/249768519_Book_Review_Colin_Sparks_Globalization_Development_and_the_Mass_Media_London_Sage_2007_258_pp_ISBN_978_0_7619_6162_8

52. Kellner, D. (2003). Media Culture: Cultural Studies, Identity and Politics between the Modern and the Postmodern/ URL: https://books.google.com.ua/books/about/Media_Culture.html?hl=ru&id=9XJUL2h00PsC&redir_esc=y